

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Jméno autorky: Iveta Křivská

Název práce: Sociální dovednosti a jejich důležitost v učitelské profesi

Vedoucí DP: Mgr. Sylvie Tichotová, Ph.D.

Téma práce:

Téma práce je vysoce aktuální a společensky velmi relevantní. Sociální dovednosti učitelů jsou dle mého názoru klíčové pro jejich zdravé a konstruktivní fungování ve škole. Nejedná se však přitom jen o způsoby, jak např. vést konfliktní rozhovor s rodičem či jak zvládnout emoční zhroucení žáka, ale i, a to především, o dovednost podpořit sám sebe v krizi a dokázat čerpat energii z úspěchu a radosti.

Teoretická a praktická část, obsah práce:

Tato diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž teoretická část se věnuje tématům souvisejícím se sociálními dovednostmi obecně, sociálními dovednostmi učitelů a poté svou pozornost obrací k syndromu vyhoření. Empirická část je vedena jako kvalitativní výzkum za použití polostrukturovaných rozhovorů s učiteli na téma sociálních dovedností. Data jsou vyhodnocena pomocí obsahové analýzy.

Teoretická část je strukturována do přehledně členěných kapitol, autorka používá velmi čtivý, srozumitelný, avšak zároveň odborný jazyk. Celkově je však problém s vnitřním členěním textu – některé části jsou velmi obecné, některé zase poněkud vypadávají z celkové koncepce, chybí zde jasná determinující linie sociálních dovedností, text příliš zabíhá do irelevantních oblastí (detaily viz níže).

Je třeba vyzdvihnout autorčinu precizní práci s citacemi ve smyslu rigorózního dodržování dané citační normy. Tento dojem však kazí četné sekundární citace, které již do diplomových prací rozhodně nepatří.

Výhrady bychom dále mohli mít především k přílišné obecnosti textu v některých kapitolách - za všechny jmenujme kapitolu Efektivní komunikace, kde se autorka obširně věnuje všeobecnému rozdělení komunikace na ne/verbální apod., což z mého pohledu s jejím tématem mnoho nesouvisí, a definici učitele, která je z mého pohledu na Pedagogické fakultě zcela zbytečná, předpokládáme, že tomuto termínu odborná veřejnost precizně rozumí. Další výhrada pak směřuje k opravdu velmi dlouhým přímým citacím, které oproti případné parafrázi nepřinášejí žádnou výhodu. Jedním z nejdůležitějších cílů závěrečných prací je právě prokázat hlubší porozumění citované literatuře, ne jen její prosté prezentování.

Věnovat pozornost musíme však i použitým odborným zdrojům – zde autorka vybrala několik velkých jmen z české scény psychologie a pedagogické psychologie. Avšak v podstatě zcela chybí autoři zahraniční. V některých kapitolách se stává, že autorka cituje tvrzení již velmi zastaralá, jako příklad uveďme str. 18 a Hippokratovo dělení osobnostních typů, které autorka prezentuje jako „nejznámější dělení“ – psychologie osobnosti skutečně od doby Antiky učinila mnoho kroků dopředu a toto dělení se v učebnicích uvádí spíše pro mírné pobavení čtenáře a samozřejmě z hlediska historického vývoje. S moderními teoriemi osobnosti má pramálo společného.

V kapitolách, kde se autorka zabývá sociálními dovednostmi učitele, dochází k velmi problematické přesmyčce – začne řešit, jak by se sociální dovednosti měly ve škole vyučovat a jaké sociální dovednosti by měl mít žák. Jenže v úvodu čteme, že práce se má zabývat sociálními dovednostmi učitele, nikoliv žáka. Doporučila bych tedy nevycházet z RVP, ale z nově uvedeného Kompetenčního rámce učitele, kde jsou sociální dovednosti detailně citovány v několika sekcích, a který by autorce dle mého názoru umožnil její téma uchopit mnohem efektivněji než portál pro výuku Etické výchovy.

Autorka jako poslední kapitolu uvádí Syndrom vyhoření. Souhlasím, že jistě se sociálními dovednostmi souvisí, ale autorka nijak neuvádí, jak tato spojitost funguje a proč, což jsou z mého pohledu zásadní pochybení. Bez tohoto logického propojení totiž celá tato kapitola postrádá smysl a opět trpí přílišnou obecností, zde bylo třeba zcela konkrétně postihnout cesty, jak např. skrz kolegiální sdílení jakožto formu rozvíjení sociálních dovedností, se syndromem vyhoření pracovat.

Ačkoliv jsou sociální dovednosti učitele jistě do určité míry kulturně specifickým fenoménem, je škoda, že autorka v podstatě rezignuje na zahraniční autory a studie. Bohužel též zcela chybí kapitola, která by se zabývala dosavadním výzkumem sociálních dovedností, a která by tak autorce poskytla dobré východisko pro empirickou část.

V empirické části autorka analyzuje rozhovory s pěti učiteli druhého stupně ZŠ. Samotná metodologická část by zasloužila přepracování opět ve smyslu vynechání obecností (co je výzkum) a doplnění skutečně relevantních údajů – precizní zdůvodnění obsahové analýzy a vysvětlení jejího smyslu i principu analýzy dat, případně též její odlišení od např. metody zakotvené teorie nebo analýzy diskurzu. Posledně jmenovaná metoda by se dle mého názoru pro analýzu těchto dat hodila mnohem lépe, avšak bylo by třeba v tomto duchu přepracovat i teoretickou část.

Autorka si stanovila tři výzkumné otázky, u poslední by bylo dobré ještě zapracovat na konkrétnosti (str. 44 „Jak se sociálními dovednostmi pracují?“). Samotná obsahová analýza je velmi povrchní, chybí autorčino doptávání se respondentů na důvody jejich výroků, na to, co je např. vede k tomu, že si o sobě myslí, že mají dobře rozvinuté sociální dovednosti, proč jim ten který zmiňovaný kurz přišel zajímavý či přínosný, jak využívají svoje sociální dovednosti v práci se třídou. Tak bychom mohli pokračovat dále a dále... Obsahová analýza by měla vést k vytvoření kategorií na základě výpovědí probandů, zde to působí spíše tak, že autorka text rozdělila podle pokládaných otázek, mám pocit, že zde došlo k zásadnímu nepochopení používané metodě.

Část textu věnovaná shrnutí dat (obvyklejší název „Diskuze“) je pak bohužel skutečně jen shrnutím bez snahy data jakkoliv interpretovat či porovnat se stávajícím výzkumem.

Poznámka na okraj: vzhledem k vysoké citlivosti dat není vhodné z etických důvodů uvádět jako součást DP přímý přepis rozhovorů s probandy. Obvyklé je uvést jako přílohu seznam otázek polostrukturovaného rozhovoru.

Jazyková a stylistická úroveň práce: autorka užívá srozumitelný a přiměřeně odborný jazyk

Formální stránka práce: splněna

Použitá literatura a použité zdroje: autorka používá relevantní odborné zdroje, avšak bylo by vhodné je ještě rozšířit

Využitelnost pro teorii: nízká

Využitelnost pro praxi: nízká

Cíl práce: autorce se podařilo cíl její práce naplnit

Úroveň diplomové práce: práce splňuje požadavky k obhajobě, moje výhrady jsou uvedeny výše

Požadavky na autorku u obhajoby:

- Která zjištění na základě analýzy dat z rozhovorů Vám připadala nejzajímavější, nepřekvapivější a proč?
- Máte na základě analýzy dat nějaká doporučení pro pregraduální přípravu učitelů s ohledem na jejich sociální dovednosti a na jejich další vzdělávání v praxi?

V Hradci Králové 21. 12. 2023

Mgr. Sylvie Tichotová, Ph.D.